

**ОБЕДИНЕНА
БЪЛГАРСКА
БАНКА**

A Member of NBG Group

БЪЛГАРИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗИ И ПРОГНОЗИ СЕПТЕМВРИ, 2012

България: Ключови индикатори

	2010	2011	2012е
Растеж БВП (%) у/у	0.20%	1.60%	1.90%
Инфлация ИПЦ към края на годината (%)	4.50%	2.80%	2.80%
Безработица (%)	9.20%	11.20%	12.50%
Текуща сметка/БВП (%)	-1.00%	1.90%	1.00%
Търговско салдо EUR млн	-2 764	-1 845	-1960
ПЧИ EUR млн.	1 779	1 065	1320
Държавен дълг и държавно гарантиран дълг/БВП (%)	16.7%	16.8%	18.7%
Бюджетен излишък/БВП (%)	-3.10%	-2.10%	-1.35
Средна доходност 10 годишни ДЦК	4.27%	4.43%	4.50%

Източник: БНБ, прогнози, Министерство на финансите*, ОББ**, Eurostat

ЦИТИРАНЕТЕ ДАННИ В БЮЛЕТИНА
СА ПОСЛЕДНИТЕ ДАННИ,
ПУБЛИКУВАНИ В ОФИЦИАЛНИТЕ
ИЗТОЧНИЦИ: МИНИСТЕРСТВО НА
ФИНАНСИТЕ, БЪЛГАРСКА НАРОДНА
БАНКА, НАЦИОНАЛЕН
СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ,
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ПО
ЗАЕТОСТТА КЪМ 30 СЕПТЕМВРИ 2012.
ЕЛЕКТРОННАТА СИСТЕМА,
ИЗПОЛЗВАНА ЗА ТЕГЛЕНЕ НА ДАННИ
ОТ ОФИЦИАЛНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ Е
CEIC DATA MANAGER.

Главен анализатор
Гергана Костурска

- За август 2012 текущата сметка е положителна и възлиза на EUR 579.3 млн при излишък от EUR 584.9 млн. за август 2011
- Брутният външен дълг в края на август 2011 възлиза на EUR 36 450.3 млн. или с 1.7% повече в сравнение с края на 2011
- През септември 2012 чуждестранните резерви нарастват до EUR 15.5 млрд.
- Общият показател на бизнес климата през октомври 2012 се понижава с 2.7 пункта спрямо равнището си от предходния месец
- Годишната инфлация за септември 2012 спрямо септември 2011 г. е 4.9%
- Индексът на цените на производител на вътрешния пазар през септември 2012 нараства с 6.6% в сравнение със същия месец на 2011
- През юли 2012 индексът на промишленото производство регистрира ръст от 0.4% спрямо съответния месец на 2011
- През август 2012 оборотът в търговията на дребно, изчислен въз основа на календарно изгладени данни, е с 0.9% над равнището на същия месец от предходната година
- Равнището на безработица през септември е 10,6%
- Фискалният резерв към 31.08.2012 възлезе на BGN 6.9 млрд.
- В номинално изражение дългът намалява с около EUR 108.8 млн. в сравнение с предходния месец
- Според данни на Българска народна банка през септември 2012 годишният прираст на широките пари (паричният агрегат M3) е 8.8%
- Нетните вътрешни активи са BGN 51.882 млрд. в края на септември 2012 година, според данни на националната банка
- Месечният оборот на борсовата търговия с корпоративни облигации се увеличи с повече от 75% през септември и състави 10,3 млн. лева (0,57 млн. лева среднодневно), в сравнение BGN 5,8 млн. за август
- Средното намаление на пазарните цени на жилищата през третото тримесечие на 2012 е 2.2%
- Общата сума на активите през третото тримесечие на 2012 нараства с 0.6% (BGN 487 млн.) и достига BGN 79.9 млрд.

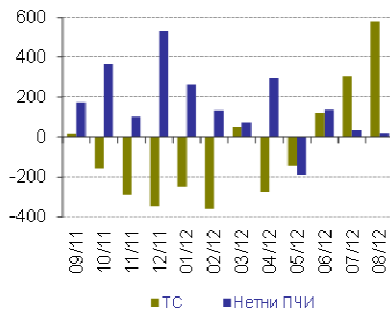
ВЪНШЕН СЕКТОР

1. Платежен баланс

За август 2012 текущата сметка е положителна и възлиза на EUR 579.3 млн при излишък от EUR 584.9 млн. за август 2011

Платежен баланс (EUR млн.)

Източник: БНБ

Текущата и капиталовата сметка е положителна и възлиза на EUR 588.6 млн. за август 2012 при излишък от EUR 616.9 млн. за август 2011, според данни публикувани на уеб сайта на Българска народна банка. За периода януари – август 2012 текущата и капиталовата сметка е положителна и възлиза на EUR 227 млн. (0.6% от БВП) при излишък от EUR 1015.6 млн. (2.6% от БВП) за януари – август 2011. За август 2012 текущата сметка е положителна и възлиза на EUR 579.3 млн. при излишък от EUR 584.9 млн. за август 2011. Излишъкът по текущата сметка се дължи основно на положителните салда по статии Услуги (EUR 608.1 млн.) и Текущи трансфери (EUR 130.5 млн.). За януари – август 2012 текущата сметка е положителна и възлиза на EUR 34.2 млн. (0.1% от БВП) при излишък от EUR 876.7 млн. (2.3% от БВП) за януари – август 2011. Търговското салдо за август 2012 е отрицателно в размер на EUR 121.4 млн. при излишък от EUR 39.6 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 търговското салдо е отрицателно в размер на EUR 2563.6 млн. (6.5% от БВП) при дефицит от EUR 1008.3 млн. (2.6% от БВП) за същия период на 2011. Износът (FOB) е EUR 1864.4 млн. за август 2012, като е по-висок със EUR 108.1 млн. (6.2%) в сравнение с този за август 2011 (EUR 1756.3 млн.). За периода януари – август 2012 износът (FOB) е EUR 13 619 млн., като нараства с EUR 300.7 млн. (2.3%) в сравнение с този за същия период на 2011 (EUR 13 318.3 млн.). Ръстът на износа за януари – август 2011 на годишна база е 35.7%. Вносът (FOB) за август 2012 е EUR 1985.8 млн., като нараства с EUR 269.1 млн. (15.7%) спрямо този за август 2011 (EUR 1716.7 млн.). За периода януари – август 2012 вносът (FOB) е EUR 16 182.6 млн., като нараства с EUR 1856.1 млн. (13%) спрямо същия период на 2011 (EUR 14 326.5 млн.). Ръстът на вноса за януари – август 2011 на годишна база е 25.5%. Салдото по услугите е положително в размер на EUR 608.1 млн. при положително салдо от EUR 591.8 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 салдото е положително в размер на EUR 1914.7 млн. (4.8% от БВП) при положително салдо от EUR 1860.2 млн. (4.8% от БВП) за януари – август 2011. Салдото по статията Доход за август 2012 е отрицателно в размер на EUR 38 млн. при отрицателно салдо от EUR 168.3 млн. за същия месец на 2011. За периода януари – август 2012 салдото е отрицателно в размер на EUR 759.4 млн. (1.9% от БВП) при отрицателно салдо от EUR 1217.8 млн. (3.2% от БВП) за същия период на 2011. Нетните текущи трансфери за август 2012 са положителни и възлизат на EUR 130.5 млн. при EUR 121.7 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 нетните текущи трансфери са положителни – EUR 1442.5 млн. (3.6% от БВП) при положителни в размер на EUR 1242.5 млн. (3.2% от БВП) за същия период на 2011. Финансовата сметка за август 2012 е отрицателна – EUR 315.1 млн. при отрицателна сметка от EUR 51.2 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 финансовата сметка е положителна – EUR 1062.7 млн. (2.7% от БВП) при отрицателна сметка от EUR 1549.2 млн. (4% от БВП) за същия период на миналата година. Преките инвестиции в чужбина за август 2012 г. са 0.9 млн. евро при 29.7 млн. евро за август 2011 г. За периода януари – август 2012 те са 104.5 млн. евро при 118.2 млн. евро за същия период на 2011. Преките чуждестранни инвестиции в страната са в размер на EUR 21.6 млн. при EUR 139.9 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 те са EUR 873.1 млн. (2.2% от БВП) при EUR 516.5 млн. (1.3% от БВП) за същия период на 2011. Портфейлните инвестиции – активи за август 2012 се повишават с EUR 200.5 млн. при намаление от EUR 70.4 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 те нарастват със EUR 199.2 млн. при намаление от EUR 39 млн. за същия период на 2011. Портфейлните инвестиции – пасиви за август 2012 намаляват с EUR 32.7 млн. при намаление от EUR 18.7 млн. за същия месец на миналата година. За периода януари – август 2012 те нарастват с EUR 547.5 млн. при намаление от EUR 189.6 млн. за същия период на 2011. Други инвестиции – активи за август 2012 намаляват с EUR 52.8 млн. при увеличение от EUR 41.8 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 те намаляват със EUR 129.6 млн. при увеличение от EUR 1443.8 млн. за същия период на 2011. Други инвестиции – пасиви за август 2012 намаляват със EUR 153.7 млн. при понижение от EUR 164.2 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 те намаляват със EUR 166.6 млн. при намаление от EUR 312 млн. за същия период на 2011. За отчетния месец статията Грешки и пропуски е отрицателна в размер на EUR 168.1 млн. при отрицателна стойност от EUR 154.6 млн. за август 2011. По предварителни данни за периода януари – август 2012 статията е положителна в размер на EUR 264.6 млн. при EUR 409.7 млн. за същия период на 2011. Общият баланс е положителен в размер на EUR 105.4 млн. при положителен общ баланс от EUR 411.2 млн. за август 2011. За периода януари – август 2012 той възлиза на EUR 1554.3 млн. при отрицателен общ баланс от EUR 123.8 млн. за същия период на 2011. Резервните активи на БНБ нарастват със EUR 105.4 млн. при увеличение от EUR 411.2 млн. за същия месец на 2011. За периода януари – август 2012 те нарастват с EUR 1554.3 млн. при намаление от EUR 123.8 млн. за същия период на 2011.

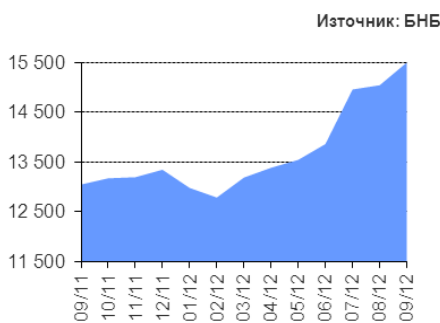
2. Брутен външен дълг

Брутният външен дълг в края на август 2011 възлиза на EUR 36 450.3 млн. или с 1.7% повече в сравнение с края на 2011

Брутният външен дълг в края на август 2012 е 36 450.3 млн. евро (92.2% от БВП), което е с EUR 604.8 млн. (1.7%) повече в сравнение с края на 2011 показват данните публикувани на уеб сайта на БНБ. В края на август 2012 дългосрочните задължения са EUR 26 957.8 млн. (74% от брутния дълг, 68.2% от БВП), а краткосрочните – EUR 9 492.5 млн. (26% от брутния дълг, 24% от БВП). Брутният външен дълг на сектор Държавно управление в края на август 2012 е EUR 3464.6 млн. (8.8% от БВП). Спрямо края на 2011 (EUR 2783 млн., 7.2% от БВП) той нараства с EUR 681.5 млн. (24.5%). В сравнение с края на август 2011 (EUR 2717.3 млн.) дългът на сектора нараства със EUR 747.3 млн. (27.5%). Увеличението се дължи основно на емитираните през юли 2012 от правителството на международните капиталови пазари 5-годишни еврооблигации (в размер на EUR 950 млн.). Външните задължения на сектор Банки са EUR 5480.9 млн. (13.9% от БВП). Те намаляват със EUR 167.8 млн. (3%) спрямо края на 2011 (EUR 5648.7 млн., 14.7% от БВП). В сравнение с края на август 2011 (EUR 6279.6 млн.) дългът на сектора намалява със EUR 798.7 млн. (12.7%). Дългът на Други сектори е EUR 11 964.3 млн. (30.3% от БВП). Той намалява спрямо края на 2011 с EUR 207.7 млн. (1.7%). В сравнение с края на август 2011 (EUR 12 327 млн.) дългът на сектора намалява с EUR 362.7 млн. (2.9%). В края на август 2012 вътрешнофирменото кредитиране е EUR 15 540.5 млн. (39.3% от БВП), което е с EUR 298.8 млн. (2%) повече в сравнение с края на 2011. Спрямо края на август 2011 (EUR 14 940.9 млн.) дългът на сектора нараства с EUR 599.6 млн. (4%). През януари – август 2012 извършените плащания по обслужването на брутния външен дълг са EUR 4103.7 млн. (10.4% от БВП) при EUR 4541.3 млн. (11.8% от БВП) за същия период на 2011. През януари – август 2012 получените кредити и депозити от нерезиденти са EUR 4249 млн. (10.7% от БВП) при EUR 3404.6 млн. (8.8% от БВП) за същия период на 2011. От тях за отчетния период EUR 1135.4 млн. (26.7%) са за сектор Държавно управление, EUR 1210.3 млн. (28.5%) за сектор Банки, EUR 609 млн. (14.3%) за Други сектори и EUR 1294.3 млн. (30.5%) са за вътрешнофирмено кредитиране. Нетният външен дълг в края на август 2012 е EUR 14 811.5 млн. Той намалява с EUR 1431.3 млн. в сравнение с края на 2011 (EUR 16 242.8 млн.). Като процент от БВП в края на август 2012 той е 37.5%, понижавайки се с 4.7% спрямо края на 2011 (42.2%). Намалението се дължи на относително по-голямото повишение на брутните външни активи (с EUR 2036.1 млн., 10.4%) в сравнение с нарастването на брутния външен дълг (с EUR 604.8 млн., 1.7%). В края на август 2011 нетният външен дълг е EUR 16 158.8 млн. или 42% от БВП.

Чуждестранни резерви (EUR млн.)

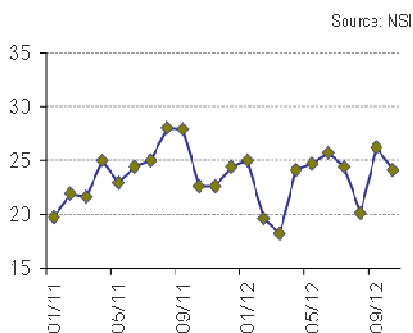

3. Чуждестранни резерви

През септември 2012 чуждестранните резерви нарастват до EUR 15.5 млрд.

По данни на БНБ чуждестранните резерви са BGN 30.3 млрд. (EUR 15.5 млрд.), което е с 3% повече на месечна база. Правителствения депозит нараства с 3.7% на месечна база през септември и отчита подобрение на правителствената експозиция. Депозитът на правителството се е увеличил с 0.2% спрямо август и възлиза 22.7% нарастват с 2%, докато парите в обращение намаляват с 0.6% спрямо август. Средствата на останалите депозити нарастват с 4.7% на месечна база през септември. На годишна база чуждестранните резерви нарастват с 18.8%. Съотношението на краткосрочния държавен дълг към чуждестранните резерви се подобрява на 158% от БВП през август 2012, 157.2% от БВП през юли и 133.5% към края на 2011.

Бизнес климат за периода 01/11-10/12

II. РЕАЛЕН СЕКТОР

1. Бизнес климат

Общият показател на бизнес климата през октомври 2012 се понижава с 2.7 % спрямо равнището си от предходния месец

Общият показател на бизнес климата през октомври 2012 се понижава с 2.7 % спрямо равнището си от предходния месец поради по-неблагоприятния бизнес климат във всички наблюдавани отрасли - промишленост, строителство, търговия на дребно и услуги, сочат данните на НСИ.

Съставният показател „бизнес климат в промишлеността“ намалява с 3.6 % в сравнение със септември, което се дължи на по-резервираните оценки и очаквания на мениджърите за бизнес състоянието на предприятията. Настоящата производствена активност се оценява като намалена. Осигуреността на производството с поръчки не се променя въпреки известното намаление на поръчките от чужбина. Средното натоварване на мощностите от юли до октомври спада с 1.8 % и достига 69.5%. Основните затруднения в отрасъла продължават да са свързани с несигурната икономическа среда и недостатъчното търсене от страната.

През октомври съставният показател „бизнес климат в строителството“ се понижава с 2.9 %. По отношение на строителната активност анкетата отчита известно намаление в сравнение с предходния месец, като и прогнозите за следващите три месеца са неблагоприятни. Производственият график е осигурен с договори с около 5 месеца, като е регистрирано понижение от близо месец спрямо оценката през юли. Очакванията за нови поръчки през следващите шест месеца са по-песимистични.

Общият показател на бизнес климата през октомври 2012 се понижава с 2.7 пункта спрямо равнището си от предходния месец поради по-неблагоприятния бизнес климат във всички наблюдавани отрасли - промишленост, строителство, търговия на дребно и услуги.

Съставният показател „бизнес климат в промишлеността“ намалява с 3.6 пункта в сравнение със септември, което се дължи на по-резервираните оценки и очаквания на мениджърите за бизнес състоянието на предприятията. Настоящата производствена активност се оценява като намалена, а очакванията за следващите три месеца са по-умерени. Общата осигуреност на производството с поръчки не се променя въпреки известното намаление на поръчките от чужбина, като и очакванията за износ са по-резервиран в сравнение с изразените мнения преди три месеца. Средното натоварване на мощностите от юли до октомври спада с 1.8 пункта и достига 69.5%.

2. Инфлация

Годишната инфлация за септември 2012 спрямо септември 2011 г. е 4.9%

Според данни на НСИ месечната инфлация за септември 2012 спрямо август 2012. е 1.1%. Инфлацията от началото на годината (септември 2012 спрямо декември 2011) е 3.7%. Годишната инфлация за септември 2012 спрямо септември 2011 е 4.9%.

Средногодишната инфлация за периода октомври 2011 - септември 2012 спрямо периода октомври 2010 - септември 2011 е 2.7%. През септември 2012 спрямо предходния месец цените на стоките и услугите в потребителските групи са се променили, както следва увеличение при хранителни продукти и безалкохолни напитки (2.7%); жилища (наеми, текущ ремонт и поддържане), вода, електроенергия, газ и други горива – (0.4%); жилищно обзавеждане, домакински уреди и принадлежности и обичайно поддържане на дома 1.0%; образование (1.5%); транспорт (1.6%); разнообразни стоки и услуги (0.5%). Намаление е регистрирано при облекло и обувки с 0.3%; здравеопазване с 0.8%; свободно време, развлечения и културен отдих с 3.1%. Цените остават на равнището от предходния месец при алкохолни напитки и тютюневи изделия; съобщения ресторанти и хотели.

Хармонизиранят индекс на потребителските цени за септември 2012 спрямо август 2012 е 100.3%, т.е. месечната инфлация е 0.3%. Инфлацията от началото на годината (септември 2012 г. спрямо декември 2011) е 2.8%, а годишната инфлация за септември 2012 спрямо септември 2011 е 3.4%.

Средногодишната инфлация за периода октомври 2011 - септември 2012 спрямо периода октомври 2010 - септември 2011 е 2.3%.

Индексът на цените за малката кошница за септември 2012 спрямо август 2012 е 101.6%, а от началото на годината (септември 2012 спрямо декември 2011) е 104.7%.

През септември цените на стоките и услугите от малката кошница за най-нискодоходните 20% от домакинствата са се променили спрямо предходния месец, както следва: хранителни продукти - увеличение с 2.6%; нехранителни стоки - увеличение с 0.5%; услуги - цените остават на равнището от миналия месец.

3. Индекс на цени на производител

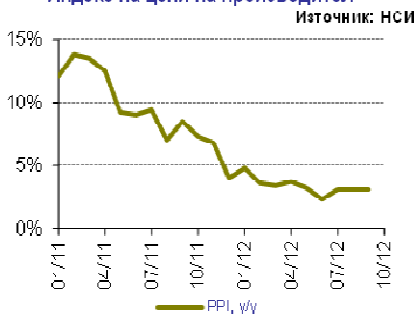
Индексът на цените на производител на вътрешния пазар през септември 2012 нараства с 6.6% в сравнение със същия месец на 2011

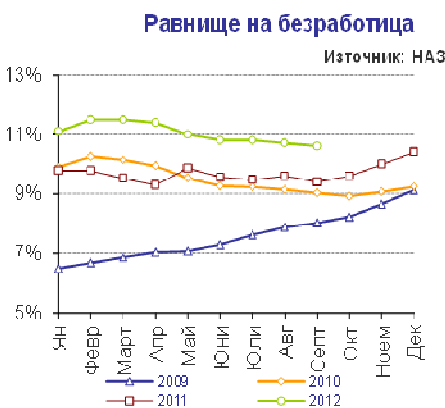
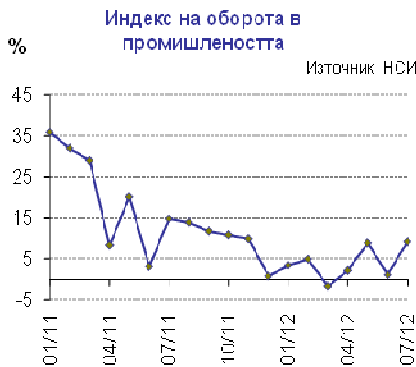
Индексът на цените на производител на вътрешния пазар през септември 2012 нараства с 6.6% в сравнение със същия месец на 2011 по данни на НСИ. Увеличение на цените е отчетено в преработващата промишленост - с 5.8%, и при производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ - с 10.5%, докато в добивната промишленост е регистрирано намаление от 3.3%. Увеличение на цените в преработващата промишленост спрямо септември 2011 е отчетено при: производството на тютюневи изделия - с 8.0%; производството на хранителни продукти - с 6.7%; производството на текстил и изделия от текстил, без облекло - с 5.6%; производството на химични продукти - с 5.4%; производството на напитки - с 5.3%. Намаление на цените се наблюдава при производството на основни метали - с 2.1%, производството на изделия от други неметални минерални суровини - с 1.4%, и при производството на електрически съоръжения - с 0.8%. Индексът на цените на производител на вътрешния пазар през септември 2012 е с 0.3% над равнището от предходния месец. Увеличение на цените е регистрирано в преработващата промишленост - с 0.8%, докато намаление е отчетено в добивната промишленост - с 1.9%, и при производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ - с 0.2%.

Инфлация на годишна база

Индекс на цени на производител

4. Промислено производство

През юли 2012 индексът на промишленото производство регистрира ръст от 0.4% спрямо съответния месец на 2011

През юли 2012 индексът на промишленото производство регистрира ръст от 0.4% спрямо съответния месец на 2011, показват данните на НСИ.

По предварителни данни през август 2012 индексът на промишленото производство, изчислен от сезонно изгладените данни, нараства с 1.0% в сравнение с юли 2012.

На годишна база увеличение на промишленото производство, изчислено от календарно изгладените данни, е отчетено в добивната промишленост - с 4.5%, преработващата промишленост - с 2.5%, и в производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ - с 1.3%.

През август 2012 календарно изгладеният индекс на промишленото производство регистрира ръст от 2.0% спрямо съответния месец на 2011. През август 2012 спрямо предходния месец е регистрирано увеличение в преработващата промишленост - с 1.1%, докато в производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ и в добивната промишленост е отчетено намаление от 0.7%.

По-значителен ръст в преработващата промишленост се наблюдава при ремонта и инсталирането на машини и оборудване - с 22.7%, производството на метални изделия, без машини и оборудване - със 7.5%, производството на изделия от каучук и пластмаси - с 6.2%, и при производството на машини и оборудване с общо и специално предназначение - с 5.7%. Спад е регистриран при производството на тютюневи изделия - с 18.5%, производството на основни метали - с 13.2%, производството на лекарствени вещества и продукти - с 11.7%, и при производството на хартия, картон и изделия от хартия и картон - с 6.2%

5. Търговия на дребно и търговия на едро

През август 2012 оборотът в търговията на дребно, изчислен въз основа на календарно изгладени данни, е с 0.9% над равнището на същия месец от предходната година

През август 2012 оборотът при Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети запазва равнището си от предходния месец по данни на НСИ. Оборътът в търговията на дребно, изчислен въз основа на календарно изгладени данни, е с 0.9% над равнището на същия месец от предходната година. Спрямо същия месец на 2011 оборотът нараства в търговията на дребно чрез поръчки по пощата, телефона или интернет с 5.8%, в търговията на дребно с: автомобилни горива и смазочни материали (5.4%), с фармацевтични и медицински стоки (4.9%), с компютърна и комуникационна техника (4.5%), и в търговията на дребно с храни, напитки и тютюневи изделия - с 2.5%. Спад е регистриран в: търговията на дребно с битова техника, мебели и други стоки за бита (11.0%), текстил, облекло, обувки и кожени изделия (10.0%), и в търговията с разнообразни стоки - с 6.2%. В сравнение с август по-съществено намаление в обората е регистрирано в търговията на дребно чрез поръчки по пощата, телефона или интернет - с 4.0%, и с по 1.5% в търговията на дребно с фармацевтични и медицински стоки и в търговията на дребно с битова техника, мебели и други стоки за бита.

6. Безработица

Равнището на безработица през септември е 10,6%

Равнището на безработица през септември е 10,6%, или с 0,1 % по-ниско от месец август. Към деветия месец от годината в бюрата по труда са регистрирани 349 409 безработни, по данни на Агенция по заетостта. Независимо от увеличението със 7 хиляди души входящ поток от новорегистрирани безработни в бюрата по труда, в резултат на осигурената заетост, безработицата намалява. През септември на работа са постъпили 23 876 безработни, което е с 3 804 лица повече спрямо август. Нарастването се дължи на увеличаване брой наети на първичния пазар на труда. По схеми на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ и други програми за заетост през септември са постъпили на работа 9 800 души. За втори пореден месец се наблюдава нарастване на търсенето на работна сила в бюрата по труда на първичния пазар. Заявени са 12 505 работни места, с 1 321 повече от август. През септември най-много свободни работни места в бюрата по труда са заявени от административните и спомагателни дейности, от сферата на образованието, от преработващата промишленост и от търговията.

III. ФИКСАЛЕН СЕКТОР

1. Държавен бюджет

Към края на месец август 2012 бюджетното салдо по консолидираната фискална програма е положително и възлиза на BGN 107.6 млн.

Към края на месец август 2012 бюджетното салдо по консолидираната фискална програма е положително и възлиза на BGN 107.6 млн. Сочат данни на Министерство на финансите. То е сформирано от излишък в размер на BGN 616.9 млн. и дефицит по средствата от ЕС в

размер на BGN 509.3 млн. В сравнение със същия месец на 2011 година е регистрирано подобрение с BGN 838.8 млн.

Постъпилите приходи и помощи по КФП възлизат на BGN 17 806.3 млн. или 61.9% от предвидените за годината. Данъчните постъпления в това число и приходите от осигуровки са BGN 14 293.3 млн. Разходите по бюджета, в това число и вноската към бюджета на ЕС възлиза на BGN 17 698.7 млн., което е 59.3% от разчета за годината. Фискалният резерв към 31.08.2012 възлиза на BGN 6.9 млрд.

3. Държавен дълг

В номинално изражение дългът бележи намалява приблизително с EUR 108.8 млн. в сравнение с края на предходния месец

Към края на август номиналният размер на държавния дълг е EUR 6947.4 млн., от който EUR 2395.1 млн. вътрешен и EUR 4552.3 млн. външен според данни, публикувани в бюлетина на Министерство на финансите. В номинално изражение дългът спада с около EUR 108.8 млн. в сравнение предходния месец. Това се дължи най-вече на намаляване размера на вътрешния държавен дълг, както и на регистрираната валутнокурсва разлика през месеца. В края на август съотношението „държавен дълг / БВП“ е 17.4%. В структурата на дълга относителният дял на вътрешния държавен дълг е 34.5%, а на външния – 65.5%. В края на август дялът на дълга в щатски долари достига 13.5%, на деноминирания в евро – 60.4%, в левове – 24.0%, и в други валути – 2.1%. В структурата на дълга по видове инструменти и кредитори с най-голям относителен дял е статията „облигации“ (глобални облигации и облигации, деноминирани в евро, емитирани на международните капиталови пазари) – 37.9%, следвана от „вътрешен дълг“ – 34.5%, „държавни инвестиционни заеми“ – 13.9%, и кредити от Световната банка – 10.0%. В лихвената структура на дълга в края на август също се наблюдават промени – дялът на дълга с фиксирани лихви достига 85.2%, а на този с плаващи лихви – 14.8%. Извършените плащания по държавния дълг за август възлизат на BGN 325.2 млн.

IV. ПАРИЧЕН СЕКТОР

Парично предлагане

Според данни на Българска народна банка през септември 2012 годишният прираст на широките пари (паричният агрегат М3) е 8.8%

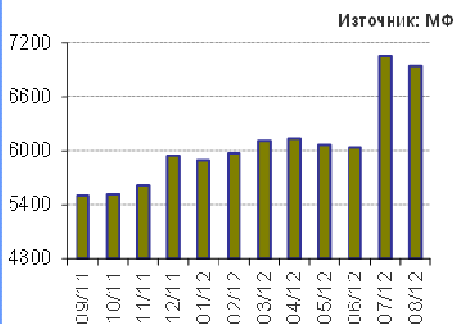
Според данни на Българска народна банка през септември 2012 годишният прираст на широките пари (паричният агрегат М3) е 8.8%. В края на септември 2012 те са BGN 60.350 млрд. 78% от БВП при BGN 60.118 млрд. към август 2012 (77.7% от БВП). Най-бързоликвидният им компонент – паричният агрегат М1, се увеличава през септември 2012 с 12.6% на годишна база (10.7% годишен ръст през август 2012 година). В края на септември 2012 депозитите на Неправителствения сектор са BGN 51.457 млрд. (66.5% от БВП), като годишният им темп на прираст е 9.2%. Депозитите на Нефинансови предприятия са BGN 14.304 млрд. (18.5% от БВП) в края на септември 2012. В сравнение със същия месец на 2011 те нарастват с 2.2%. Депозитите на Финансови предприятия се повишават с 5.3% на годишна база през септември 2012. За сравнение през август 2012 те са регистрирали 3.2% годишен спад, и през септември достигат BGN 3.881 млрд. (5% от БВП). Депозитите на Домакинства и НТООД са BGN 33.272 млрд. (43% от БВП) в края на септември 2012. Те нарастват с 12.9% спрямо същия месец на 2011 (13.8% годишен ръст през август 2012).

2. Нетни вътрешни активи и вътрешен кредит

Нетните вътрешни активи са BGN 51.882 млрд. в края на септември 2012, според данни на националната банка

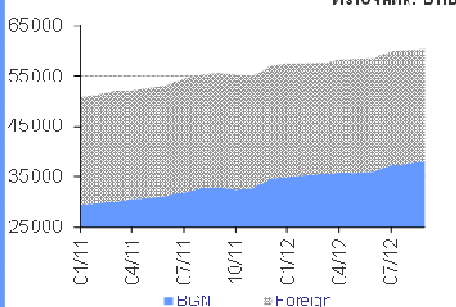
Нетните вътрешни активи са BGN 51.882 млрд. в края на септември 2012, според данни на националната банка. Те се увеличават с 1.6% спрямо същия месец на 2011. В края на месеца основният им компонент – вътрешният кредит, възлиза на BGN 53.319 млрд. и нараства спрямо септември 2011 с 1.8%. На годишна база вземанията от Неправителствения сектор се повишават с 3.9%, достигайки BGN 55.431 млрд. (4.1% годишен ръст през август 2012). В края на септември 2012 кредитите за Неправителствения сектор са BGN 54.315 млрд. (70.2% от БВП) при BGN 54.231 млрд. към август 2012 (70.1% от БВП). Годишният им темп на нарастване е 3.5% (3.9% годишен ръст през август 2012). Изменението в размера на кредитите за Неправителствения сектор е повлияно от нетните продажби на кредити от Други парично-финансови институции (Други ПФИ), чиито обем за последните 12 месеца е BGN 757.6 млн. На годишна база продадените кредити от Други ПФИ са BGN 835.7 млн. (в т. ч. BGN 51.8 млн. през септември 2012), а обратно изкупените кредити – BGN 78 млн. (в т. ч. BGN 1.1 млн. през септември 2012). Кредитите за Нефинансови предприятия се повишават с

Държавен дълг, EUR млн.

Източник: МФ

Парично предлагане (М3) BGN млн.

Източник: БНБ

Вътрешен кредит/БВП (%)	09/11	08/12	09/12
Вътрешен кредит	69.8%	67.9%	67.9%
Вземания от сектор държавно управление	-1.3%	-2.5%	-2.7%
Вземания от неправителствения сектор	70.9%	70.4%	70.6%
в т.ч. Кредити	44.1%	44.8%	45.0%

Източник: Паричен отчет на БНБ, базис на банковата система

отчасти финансирани по европейски програми, в някои от случаите съфинансирани и с държавни или общински средства.

VII. БАНКОВ СЕКТОР

Общата сума на активите през третото тримесечие на 2012 нараства с 0.6% (BGN 487 млн.) и достига BGN 79.9 млрд.

И през третото тримесечие на 2012 банковата система отчита добри финансови показатели. Размерът на ликвидните активи остава без промяна спрямо юни. Коефициентът на ликвидните активи, изчисляван по Наредба № 11 на БНБ, към 30 септември е 26.11%. В сравнение с второто тримесечие темпът на растеж на специфичните провизии за кредитен риск се забавя, което благоприятства запазване на нивата на общата капиталова адекватност (16.59%) и адекватността на капитала от първи ред (15.12%). Нивото на капиталовия излишък е BGN 2.5 млрд. През периода юли – септември размерът на класифицираните експозиции намалява. Делът на експозициите с просрочие над 90 дни в brutните кредити (без тези за кредитни институции) нараства от 16.86% до 17.25%, а този на нетните кредити с просрочие над 90 дни достига 11.60%. Постигнатата възвръщаемост на активите на годишна база (0.85%) е сходна с тази за същия период на предходната година. Основен фактор за това е по-малкият размер на разходите за обезценка – BGN 825 млн. (при BGN 953 млн. за деветте месеца на 2011).

Показатели за финансово посредничество (% от БВП)			
	09/11	08/12	09/12
Нефинансови предприятия	43.4%	43.9%	44.1%
Финансови предприятия	1.1%	1.3%	1.3%
Домакинства и НТООД	25.2%	23.8%	23.8%
Потребителски кредити	10.1%	9.4%	11.3%
Жилищни кредити	11.7%	11.2%	11.3%
Депозити на НФИ и др. клиенти	78.0%	78.0%	78.2%
Активи на банковата система	101.6%	101.3%	101.7%

Източник: Паричен отчет на БНБ, баланс на банковата система,

Министерство на финансите БВП 2011, 2012

Депозити – депозити на НФИ и др. клиенти + депозити от ДФИ

От 01/2007 денски и, различни от кредитни институции

Съответно отчетеният финансов резултат в края на третото тримесечие (BGN 504 млн.) е по-висок от достигнатия към 30 септември 2011. Общата сума на активите нараства с 0.6% (BGN 487 млн.) и достига BGN 79.9 млрд. През тримесечието най-голям растеж е отчетен при ценните книжа – 7% (BGN 470 млн.). Портфейлите за търгуване и на разположение за продажба се увеличават, а определените по справедлива стойност и държаните до падеж намаляват. Нарастването на паричните средства (1%) е съпроводено от лек спад при кредитите и авансите (0.2%). Привлечените средства се увеличават с 0.4% (BGN 285 млн.). През периода ресурсът от кредитни институции намалява с 12.5% (BGN 1.3 млрд.). В края на септември е регистрирано най-голямото от началото на 2012 тримесечно нарастване на привлечени средства от институции, различни от кредитни (с 3.2%, или BGN 687 млн.). Депозитите от граждани и домакинства продължават да се увеличават с темп, съизмерим с този за предходните две тримесечия – 2.7% (BGN 929 млн.). Динамиката при позициите на brutните кредити (без тези за кредитни институции) е разнопосочна. Тримесечното им нарастване с BGN 375 млн. (0.7%) е повлияно изцяло от увеличението на корпоративните заеми (с 1.2%, или BGN 430 млн.). Експозициите към централни правителства също нарастват, макар и слабо (с 2.3%, BGN 6 млн.). При останалите сегменти от кредитния портфейл е отчетено намаление. Експозициите към некорпоративни институции намаляват с 1.3%, жилищните ипотечни кредити – с 0.1%, а потребителските заеми – с 0.4%. Балансовият капитал на системата се увеличава със BGN 158 млн. (1.5%) в резултат от повишението на емитирания капитал, преоценъчните резерви и дохода от текущата година. Емитираният капитал нараства с BGN 45 млн. (1.2%).

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

ВЪНШЕН СЕКТОР

ТЕКУЩА СМЕТКА

Текущата сметка обхваща получаването и предоставянето на стоки и услуги, доход и текущи трансфери между страната и останалия свят. Потоците, записани в кредитната страна, представляват тази част на brutния вътрешен продукт, предоставени на останалия свят (износ на стоки и услуги), както и предоставянето на фактори на производство, изразени чрез получен (или който следва да бъде получен) доход – компенсации на наетите и инвестиционен доход (лихви, дивиденди и др.). Включват се също така и компенсиращи записи за безвъзмездно получени реални и финансови ресурси (трансфери). Потоците в дебитната страна представляват brutния продукт, създаден в останалата част на света и придобит от националната икономика (внос на стоки и услуги), както и придобиването на фактори на производство, изразени чрез платен (или който следва да се плати) доход. Включват се също така и компенсиращи записи за безвъзмездно предоставени реални и финансови ресурси.

Статията Стоки в текущата сметка на платежния баланс обхваща преносими стоки, за които е налице смяна на собствеността между резиденти и нерезиденти. Данните за вноса и износа FOB (Free on board) са базирани на митнически декларации като кодовете, използвани в тях са по „Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките“, на Световната митническа организация, въведена през 1988 и допълнена през 1992. Считано с данните за януари 2006 Българската народна банка и Националният статистически институт съвместно прилагат разработена от тях методология за оценка на вноса по цени fob и на приходите и разходите за товарен транспорт. Методологията се базира на анализ на съотношенията cif – fob при вноса на стоки в зависимост от различните видове доставки по вноса, както и от използвания транспорт и националност на превозвача. При представяне на географското разпределение на данните за износа и вноса в платежния баланс на страната се следват следните правила:

Съгласно европейските Регламенти, при търговия със страни членки на ЕС:

- при пристигания - страната партньор е страната членка, от която стоките се изпращат за България.
- при изпращания - страната партньор е страната членка, за която се изпращат стоките.

При данните за търговията със страни извън ЕС:

- при внос - страната партньор е тази, която е произвела стоката, наречена „страна на произход“.
- при износ - страната партньор е тази, която ще консумира стоките наречена „страна на потребление“.

Статията Услуги обхваща транспортни, туристически и други услуги.

Българската народна банка извлича данните за товарния транспорт от данните за външната търговия и за пътническият транспорт от данните за туризма на базата на оценки. Считано с данните за м. януари 2006 БНБ въведе нова методология за оценка на приходите и разходите за товарен транспорт. Приходите от товарен транспорт се формират от оценката на приходите на местни превозвачи свързани с износа на стоки на страната. Разходите се калкулират като оценка на разходите направени от местни лица в полза на чуждестранни превозвачи, свързани с вноса на стоки в страната. Приходите и разходите се оценяват по типове транспорт и националност на превозвача. С въвеждането на системата „ИНТРАСТАТ“, от януари 2007 настъпиха промени и в начина на оценяване на приходите и разходите от товарен транспорт на България с останалите страни – членки на ЕС. Поради по-големия срок за получаване от НСИ на подробни данни за търговията на България с останалите страни – членки на ЕС, към датата на публикуване на първоначалния отчет за платежния баланс за съответния месец (42 дни след края на отчетния период) предварителната оценка за приходите и разходите от товарен транспорт е изчислена на база на данните от предходни години. Тези оценки подлежат на ревизия след получаване на предварителните подробни данни (с детайли по страни и стоки) за търговията с останалите страни – членки на ЕС за отчетния месец.

Статия Пътувания обхваща стоки и услуги, включително тези, свързани със здравни и образователни услуги, предоставени на туристи, пътуващи служебно или лично. До края на 2006 данните за туризма се базират на данни от Министерството на вътрешните работи относно броя на туристите, пресекли границата, както и на оценки на разходите, извършени от един турист на база на методология за оценяване на приходите и разходите от туристически услуги – „Методология за оценка на приходите и разходите от пътувания и туризъм в платежния баланс на България“ (Българска народна банка, Министерство на търговията и туризма, 18 ноември 1999). От началото на 2007 данните за броя на чуждестранните граждани, посетили страната се базират на информацията от НСГП и дооценки на НСИ. С данните за м. януари 2010 БНБ въведе нова методология за оценка на приходите и разходите за пътувания и пътнически транспорт. Най-общо моделът за оценка на статия Пътувания се базира на произведението на броя на презграничните пътувания по размера на направените разходите за едно пътуване от съответния тип (за по-подробна информация виж „Методология за оценка на статии „Пътувания“, „Пътнически транспорт“ и „Компенсация на наетите - кредит“ на платежния баланс на България“ (Българска народна банка, март 2010)). Оценките за броя и структурата на презграничните пътувания се базират на данни от Министерството на вътрешните работи относно броя на пресичанията на държавната граница и дооценки на Националният статистически институт. Оценките на размера на разходите, направени по време на едно пътуване са построени в резултат на данните събрани от проведеното от БНБ Проучване на границата сред пътуващите български и чуждестранни граждани (юли 2007 – август 2008). С публикуването на данните за месец януари 2010 бяха ревизирани данните за периода 2007 - 2009.

Статията Други услуги обхваща постъпленията и плащанията по всички останали категории услуги, различни от тези, свързани с транспорт или пътувания (съобщителни, строително-монтажни, финансови, застрахователни, лизингови, услуги в областта на науката, културата и спорта и др.). Източници на информация по тази статия до края на 2009 са отчетите на банките за извършения от тях и техните клиенти износ и внос на нефакторни услуги и на фирмите, които предоставят тримесечна информация за сметките си в чужбина. От 1 януари 2010 влезе в сила Регламент (ЕО) № 924/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 относно презграничните плащания в рамките на Общността и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2560/2001, с който се повиши до 100 000 лв. прага, под който са премахнати задълженията за отчитане въз основа на селъмент, наложени на доставчиците на платежни услуги за целите на статистическото отчитане на платежния баланс, които са свързани с платежни операции на техни клиенти. Качеството и обхвата на събираната от банките информация зависи в голяма степен от размера на прага, над който банките докладват на БНБ информация за извършвани от тях операции между резиденти и нерезиденти. Въвеждането на праг от 50 000 евро, считано от 1 януари 2010, при липса на алтернативен източник, би довело до силно влошаване качеството на данните за платежния баланс на страната и преди всичко на текущата сметка. Направеният анализ показва, че загубата на информация при някои видове услуги би достигнала до 90%. Поради това БНБ промени методологията за събиране на данни за износа и вноса на услуги и някои други операции в текущата сметка на платежния

От 1 януари 2010 влезе в сила Регламент (ЕО) № 924/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 относно презграничните плащания в рамките на Общността и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2560/2001, с който се повиши до 100 000 лв. прага, под който са премахнати задълженията за отчитане въз основа на сетълмент, наложени на доставчиците на платежни услуги за целите на статистическото отчитане на платежния баланс, които са свързани с платежни операции на техни клиенти. Качеството и обхвата на събираната от банките информация зависи в голяма степен от размера на прага, над който банките докладват на БНБ информация за извършвани от тях операции между резиденти и нерезиденти. Въвеждането на праг от 50 000 евро, считано от 1 януари 2010, при липса на алтернативен източник, би довело до силно влошаване качеството на данните за платежния баланс на страната и преди всичко на текущата сметка. Направеният анализ показва, че загубата на информация при някои видове услуги би достигнала до 90%. Поради това БНБ промени методологията за събиране на данни за износа и вноса на услуги и някои други операции в текущата сметка на платежния баланс. От началото на 2010 БНБ провежда регулярно тримесечно проучване на постъпленията и плащанията между местни и чуждестранни лица във връзка с получаването и предоставянето на услуги, възнаграждения, осигуровки и безвъзмездните постъпления и плащания, които се включват в текущата сметка на платежния баланс. На база на данните събрани от това проучване, с данните за януари 2011 са публикувани ревизири данни за месеците на 2010. За целите на месечното отчитане на платежния баланс се използват данните от банките за постъпленията и плащанията, свързани с износ и внос на услуги над прага от 100 000 лв., както и дооценки на БНБ за постъпления и плащания под прага от 100 000 лв. След получаване на тримесечните данни от проучването сред предприятията извършващи внос и износ на други услуги данните подлежат на ревизия.

Статията Доход включва две категории: (1) компенсации на наетите и (2) инвестиционен доход. Компенсациите на наетите обхващат надници, заплати и други плащания към нерезиденти, работещи в страната, или получени от резидентите, работещи в чужбина. Компенсациите на наетите обхващат и доход реализиран в резултат на неофициална заетост. За периода от април 2001 до декември 2006 БНБ оценява този поток съгласно "Методология за оценка на потоците, дължащи се на неофициална заетост", 14 март 2006. С данните за януари 2010 бе въведена нова методология за оценка на кредитната страна на статия Компенсациите на наетите (виж "Методология за оценка на статии „Пътувания“, „Пътнически транспорт“ и "Компенсация на наетите - кредит" на платежния баланс на България" (Българска народна банка, март 2010). С публикуването на данните за месец януари 2010 бяха ревизирани данните за периода 2007 - 2009.

Инвестиционният доход покрива постъпления и плащания на доход, свързан с външни финансови активи и пасиви – по директни инвестиции (дивиденди и реинвестирана печалба), портфейлни инвестиции, други инвестиции и по резервни активи.

Трансфери са всички реални ресурси и финансови средства, предоставени безвъзмездно от една икономика на друга. Текущите трансфери засягат пряко нивото на разполагаемия доход на една икономика и потреблението на стоки и услуги. В този смисъл, текущите трансфери намаляват дохода и потребителските възможности на страната донор и увеличават дохода и потребителските възможности на страната получател. В Текущи трансфери се включват постъпилите средства по предприемаческите и присъединителните фондове на Европейския съюз, парични преводи от частни лица, както и дарения, помощи, наследство, печалби от лотарии, пенсии, данъци, вноски за социални осигуровки и др. С данните за м. януари 2010 БНБ въведе нова Методология за оценка на статия „Парични преводи от българи, живеещи постоянно в чужбина“.

Статията „Парични преводи от българи, живеещи постоянно в чужбина“ е подстатия на статията „Текущи трансфери, кредит“ в текущата сметка на платежния баланс и е балансираща статия за безвъзмездно получени ресурси в брой или в натура. Въвеждането на новата методология за отчитане на тези потоци се налага основно поради промяна в официалния праг на отчитане на търговските банки и поради необходимост от обхващане на трансферите, извършени не само по официален път, но и по неофициални канали. Оценките на емигрантските преводи се базират на умножението на броя български емигранти, превеждащи пари към техни близки, по сума на средния трансфер. Тези изчисления се правят съответно за официалния и неофициалния канал на трансфериране. Сумирането на средствата трансфериращи по двата канала представлява общата сума на преводите от български емигранти. Данните за броя на българските емигранти се базира на информация от Държавната агенция за българите в чужбина, българските посолства в чужбина и данни на Евростат. Данните за процента на български емигранти, трансфериращи към техни близки в страната, за дела на трансфериращи по официален канал и неофициален канал и за средния трансфер за всеки от трансферните канали се базира на данни от Проучване на границата сред пътуващите български и чуждестранни граждани (август 2007– юли 2008), проведено от БНБ чрез външен изпълнител. С публикуването на данните за месец януари 2010 бяха ревизирани данните за периода 2007 - 2009.

КАПИТАЛОВА СМЕТКА

Капиталовата сметка включва две категории: (1) капиталови трансфери и (2) придобиване или предоставяне на нематериални, нефинансови активи. Когато са в натура, капиталовите трансфери включват (1) прехвърляне на собственост на основни средства, или (2) безвъзмездно опрощаване на пасив от страна на кредитора. Когато е налице плащане, един трансфер е капиталов, когато е свързан със или зависим от придобиване или предоставяне на основни средства (например инвестиционни субсидии).

ФИНАНСОВА СМЕТКА

Финансовата сметка обхваща всички трансакции (реално извършени и начислени) във външните финансови активи и пасиви на една икономика. Външните активи и пасиви са класифицирани основно според типа на инвестицията. Финансовата сметка включва (1) преки инвестиции, (2) портфейлни инвестиции и (3) други инвестиции.

• Преки инвестиции включва преки инвестиции в чужбина, преки инвестиции в страната и сливания и придобивания. Пряка инвестиция е категория в международните инвестиции, при която резидент на една икономика – директен инвеститор – придобива дълготраен интерес (поне 10% от дяловия капитал или правото на глас) в предприятие, намиращо се в друга икономика – директно инвестиционно предприятие. Директната инвестиция включва както първоначалната трансакция, чрез която се установява отношението между директния инвеститор и директното инвестиционно предприятие, така и всички последващи трансакции между тях. Трансакциите могат да касаят промяна в участието на директния инвеститор в капитала на инвестиционното предприятие, промяна във вътрешнофирмената задължениост, както и дела на директния инвеститор в неразпределената печалба/загуба на предприятието за отчетния период. Преките инвестиции в чужбина се отчитат като актив, преките инвестиции в страната – като пасив.

В подстатията Сливания и придобивания се отразяват всички сделки по сливания и придобивания, с цел да се елиминира тяхното влияние върху отчетаните данни за преките инвестиции в страната. Международната практика показва, че извършването на такива транзакции като цяло не води до увеличаване на производствените мощности и на заетостта, както и че направените изводи от анализа на данните за преките инвестиции в които са включени данните за сделки по сливане и придобиване могат да бъдат неточни относно размера на инвестициите, тяхната динамика, отраслова и географска структура. (Виж "European Central Bank, Eurostat, Foreign Direct Investment Task Force Report", March 2004, para.332).

Портфейлни инвестиции включва портфейлни инвестиции, активи и портфейлни инвестиции, пасиви. Портфейлните инвестиции са вложения в акции, когато техният размер не надвишава 10% от дяловия/акционерен капитал на дружеството, вложения в облигации, бонове, инструменти на паричния пазар или други търгуеми ценни книжа.

Други инвестиции включва търговски кредити, заеми, валутни депозити и други активи и пасиви.

В платежния баланс под *търговски кредит* се разбират вземания между партньори по търговска сделка, които не са секюритизирани с търгуеми ценни книжа.

Статията Заеми включва получени и изплатени главници по дългосрочни и краткосрочни заеми между резидент и нерезидент, които заеми не са секюритизирани с търгуеми ценни книжа. От статията Заеми, пасиви се изключват транзакциите, свързани с получаване или погасяване на главници по кредити, отпуснати от МВФ, както и получаването на главници по заеми, отпуснати в подкрепа на платежния баланс. Последните се записват в съответните статии на група Д. Резерви и друго финансиране.

Статията Валута и депозити представя в актива си измененията във валутните депозити на резиденти в чужбина, а в пасива си – измененията в задълженията на банките, опериращи на територията на България към нерезиденти в местна и чужда валута. Съгласно основните принципи, залегнали в „Ръководството по платежен баланс“ (МВФ, 1993), при отчетане на промените във валутните депозити, Българската народна банка елиминира промените в тях, дължащи се на валутно-курсови разлики.

Статиите Други активи и Други пасиви включват осъществените транзакции по разни разчети, непокрити в останалите категории и натрупаните просрочия на дъл

Грешки и пропуски (нето) е компенсаторна статия. Тя съществува в представянето на платежния баланс, защото системата за набиране на данни, която Българската народна банка използва, не е затворена, а представлява комбинация от различни източници на информация. За разлика от други статистически отчети, като например паричната статистика, набирането на информацията, необходима за съставяне на платежния баланс, не може да се ограничи само до използването на счетоводните отчети на банките като единствен източник на данни. Колебанията в *Грешки и пропуски (нето)*, както в знака, така и в размера, се дължат главно на: (1) ревизии на данните за вноса и износа (2) усъвършенстване на методологията за компилиране на отделните статии на платежния баланс и (3) съществуването на обективни ограничения при събиране на информацията по отделни статии на баланса.

РЕЗЕРВИ И ДРУГО ФИНАНСИРАНЕ

• Резервните активи включват тези външни активи, които са на разположение и са контролирани от централната банка (правителството), и се използват за пряко финансиране на дефицита на платежния баланс. Резервните активи включват монетарно злато, специалните права на тираж, резервната позиция при МВФ, валутните активи (включващи валутни депозити и ценни книжа) и други вземания. Записванията в тази категория се отнасят до транзакциите по активите на управление „Емисионно“ на БНБ. Данните за промените в резервните активи се включват в платежния баланс, като се изчистват от промените, предизвикани от валутно-курсовите разлики и ценовата преоценка.

Тази група в аналитичното представяне на платежния баланс включва също и Ползвани кредити от МВФ и статията Извънредно финансиране. Извънредното финансиране обхваща кредитите, получени в подкрепа на платежния баланс, както и отсрочени/преструктурирани плащания и плащания на просрочия, произтичащи от проблеми с платежния баланс. В съответствие с методологията за отчетане на операциите по извънредното финансиране („Ръководството по платежен баланс“ (МВФ, 1993), т. 454), платените главници по кредитите, получени в подкрепа на платежния баланс се отразяват във Финансовата сметка в позицията Други инвестиции – Пасиви – Заеми – Държавно управление.

РЕАЛЕН СЕКТОР

БВП – ПРОИЗВОДСТВЕН МЕТОД - НАЦИОНАЛНО НИВО

Брутният вътрешен продукт, изчислен по производствения метод, характеризира крайния резултат от икономическата дейност и се измерва с добавената стойност, създадена при производството на стоки и услуги от единиците, резиденти на икономическата територия на страната. По производствения метод БВП по пазарни цени се изчислява като сума от брутна добавена стойност по базисни цени общо за икономиката и корективите, които включват нето данъци върху продуктите, неприпадаем данък върху добавената стойност и мита върху вноса.

БВП - МЕТОД НА ДОХОДИТЕ - НАЦИОНАЛНО НИВО

Методът на доходите е съставна част от сметките за първично разпределение на доходите. Чрез метода се отразяват доходите като елементи на добавената стойност създадена в процеса на производство. Балансова позиция на метода на доходите е брутният опериращ излишък/брутен смесен доход.

БВП - РАЗХОДИ ЗА КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ - НАЦИОНАЛНО НИВО

БВП по метода на крайното използване се изчислява като сума от индивидуалното потребление (вкл. крайни потребителски разходи на домакинствата, крайни потребителски разходи на нетърговските организации, обслужващи домакинствата, крайни разходи на правителството за индивидуално потребление), колективното потребление (крайните разходи на правителството за колективно потребление, които задоволяват потребностите на обществото като цяло), бруто образуване на основен капитал (направените инвестиции за дълготрайни активи), изменението на запасите и външнотърговското салдо на стоки и услуги (разликата между износа и вноса на стоки и услуги).

НАБЛЮДЕНИЕ НА БИЗНЕС ТЕНДЕНЦИИТЕ В ПРОМИШЛЕНОСТТА, СТРОИТЕЛСТВОТО, ТЪРГОВИЯТА И УСЛУГИТЕ

Бизнес наблюденията в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите събират информация за мненията на предприемачите по отношение на състоянието и развитието на техния бизнес. Отговорите на въпросите, включени в отделните анкетни карти са представени в тристепенна категорийна скала. Резултати са под формата на баланси, които от своя страна се получават като разлика между позитивните и негативните варианти за отговор. Изчисляват се и така наречените съставни показатели, като: показател на доверието (средна аритметична от балансите на мненията на определени показатели), показател на бизнес климата (средна геометрична на балансите за настоящата и очаквана бизнес ситуация). Част от показателите представляват числова оценка, например осигуреност на производството с поръчки (брой месеци), натоварване на мощностите (%) и други.

ИНВЕСТИЦИОННА АКТИВНОСТ В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Наблюдението събира информация за извършените инвестиции и инвестиционните планове на предприятията. Анкетирването на мениджърите се провежда два пъти в годината - през м. март и м. октомври, като въпросниците имат различно съдържание. На базата на резултатите от мартенското наблюдение се изчислява очакваното процентно изменение на инвестициите през текущата година спрямо инвестициите през предходната година. Въз основа на данните, получени от октомврийското наблюдение, се изчислява процентното изменение на инвестициите през текущата година спрямо инвестициите през предходната година, както и прогнозните инвестиции през следващата година спрямо инвестициите през текущата година.

НАБЛЮДЕНИЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Наблюдението събира информация за мненията на потребителите по въпроси, свързани с тяхното финансово състояние, общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията и други. Предлаганите варианти на отговор са представени в петстепенна категорийна скала. Получените резултати са под формата на баланси, които от своя страна се изчисляват като разлика между относителните дялове на позитивните и относителните дялове на негативните мнения със следната особеност: на силно положителното и силно негативното мнение се дава коефициент 1, а на по-умерено положителните и по-умерено негативните мнения - коефициент 0.5. Съставният показател на доверието се изчислява като средна аритметична на балансите на очакванията за развитието през следващите дванадесет месеца на: финансовото състояние и спестяванията на домакинствата, общата икономическа ситуация в страната и безработицата, като последният баланс се взема с обратен знак.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ (ИПЦ)

Индексът на потребителските цени (ИПЦ) е официален измерител на инфлацията в Република България. Той оценява общото относително изменение на цените на стоките и услугите, използвани от домакинствата за лично (непроизводствено) потребление и се изчислява, като се прилага структурата на крайните парични потребителски разходи на българските домакинства. Основен източник на информация за разходите е изследването на бюджетите на домакинствата в страната. ИПЦ в година t се изчислява при структура на разходите от година $t-1$.

ХАРМОНИЗИРАНИ ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ (ХИПЦ)

Хармонизираният индекс на потребителските цени (ХИПЦ) е сравнима мярка на инфлацията на страните от ЕС. Той е един от критериите за ценовата стабилност и за присъединяването на България към Еврозоната. ХИПЦ, както и ИПЦ, измерва общото относително изменение в равнището на цените на стоките и услугите. Двата индекса се изчисляват от една и съща кошница от стоки и услуги и от едни и същи цени, но се различават по използваните тегла. ХИПЦ се изчислява с тегла, представляващи относителните дялове по групи стоки на индивидуалното и колективното потребление на всички домакинства (включително институционалните и чуждестранните) на икономическата територия на страната. Основен източник на информация за теглата са данните от националните сметки. ХИПЦ в година t се изчислява с тегла от година $t-3$.

ИНДЕКСИ НА ПРОМИШЛЕНОТО ПРОИЗВОДСТВО, ИНДЕКСИ НА ОБОРОТА В ПРОМИШЛЕНОСТТА Индексът на промишленото производство е най-важният краткосрочен икономически бизнес показател, който има за цел да измери месечните изменения в промишленото производство в продължение на дълъг период от време. Месечното наблюдение позволява да се проследи икономическото развитие в най-ранния му стадий т.е. навременният индекс на промишленото производство е подходящ за краткосрочно наблюдение на развитието на икономиката. Индексът на оборота отразява развитието на пазара на стоки и услуги, като измерва изменението в приходите от продажби на предприятията, включително приходите от продажби на стоки (купени и препродадени без допълнителна обработка) и приходите от услуги, предоставени на трети страни. Месечните индекси на производството и оборота измерват измененията в произведената продукция и оборота на промишлените предприятия. Тази информация е подходяща за проследяване на текущото икономическо развитие и за краткосрочни прогнози. Индексите не измерват действителното равнище на производството, а оценяват средното изменение на производството между два времеви периода.

ИНДЕКСИ НА ЦЕНИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ НА ВЪТРЕШНИЯ И НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ПАЗАР В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Индексите на цени на производител са един от основните краткосрочни икономически показатели, характеризиращи икономическата конюнктура в страната. Индексите измерват средното изменение на цените на промишлените продукти, произведени и продадени от българските предприятия на базата на постоянна извадка от групи продукти, произведени от дейността и продадени на вътрешния пазар или директно изнесени на международния пазар, която е представителна за цялото производство.

Нетни чуждестранни активи – получават се като разлика между брунтите чуждестранни активи и пасиви на банковия сектор. Брунтите чуждестранни активи са представени по инструменти и включват международните валутни резерви на страната и други чуждестранни активи на БНБ и търговските банки. Брунтите чуждестранни пасиви отразяват задълженията на БНБ и търговските банки към външния сектор.

РАБОТНА СИЛА

Наблюдението на работната сила е извадково и се провежда непрекъснато, като осигурява тримесечни и годишни данни за икономическата активност на населението на възраст 15 и повече навършени години. То обхваща обикновените домакинства в България. Характеристиките на всяко анкетирано лице се отнасят за състоянието му през определена календарна седмица, което се определя като **наблюдаван период**.

Икономически активното население (работната сила) включва всички заети и безработни лица.

Заети са лицата на възраст 15 и повече навършени години, които през наблюдавания период, които: 1) извършват работа дори за един час, за което получават работна заплата или друг доход; 2) не работят, но имат работа, от която временно отсъстват поради болест, годишен отпуск, отпуск при раждане на дете, родителски отпуск, стачка или друг трудов спор и други.

Безработни са лицата на възраст от 15 до 74 навършени години, които: 1) нямат работа през наблюдавания период; 2) активно търсят работа през период от четири седмици, вкл. Наблюдавания период, или вече са намерили работа, която очакват да започнат до три месеца след края на наблюдавания период; 3) имат възможност да започнат работа до две седмици след края на наблюдавания период.

Икономически неактивни (лица извън работната сила) са лицата на 15 и повече навършени години, които не са нито заети, нито безработни през наблюдавания период.

Коефициент на икономическа активност - относителен дял на икономически активните лица от населението в същата възрастова група.

Коефициент на заетост - относителен дял на заетите лица от населението в същата възрастова група.

Коефициент на безработица - относителен дял на безработните лица от икономически активното население.

Коефициент на неактивност - относителен дял на икономически неактивните лица от населението в същата възрастова група.

ПАРИЧНИ АГРЕГАТИ

Вътрешен кредит – обединява кредита за консолидирания сектор държавно управление и за неправителствения сектор. Кредитът за консолидирания сектор държавно управление обхваща нетните вземания от централното държавно управление и brutните вземания от местното държавно управление и социално-осигурителните фондове. Кредитът за неправителствения сектор включва brutните вземания от нефинансови предприятия, финансови предприятия, домакинства и НТООД.

Широки пари (парично предлагане) – състоят се от пасиви с паричен характер на банките към резидентния сектор с изключение на тези към централното държавно управление и банковия сектор (сектори, притежаващи пари). Инструментите в паричните агрегати са групирани по степен на ликвидност и са представени по валута и по сектори. Използват се следните парични агрегати: М1, М2 и М3. Агрегат М1, известен като тесни пари, включва най-бързо ликвидните инструменти, използвани за разплащане (пари извън банките и овърнайт депозити в левове и чуждестранна валута). Квазипарите и паричният агрегат М1 съставят паричния агрегат М2. Квазипарите се състоят от депозити с договорен матуритет до 2 години и депозити, договорени за ползване след предизвестие (вкл. спестовни депозити) до 3 месеца. Най-ниско ликвидните финансови инструменти са репосделките и издадените дългови ценни книжа до 2 години. Те са в левове и чуждестранна валута и заедно с паричния агрегат М2 формират най-широкия паричен агрегат М3, който е известен като парично предлагане (широки пари).

Дългосрочни пасиви на парично-финансовите институции – дългосрочните финансови пасиви включват пасивите на парично-финансовите институции с матуритет над 2 години или период на предизвестие над 3 месеца, както и капитала и резервите. Капитал и резерви включва основния капитал на банковата система; резервите и финансовия резултат.

Паричното предлагане се основава на мултиплицирането на паричната база (пари извън банките и банковите резерви) от търговските банки. За неговото определяне се използват паричните агрегати М1, М2 и М3.

Паричната база (резервните пари) се състои от парите извън банките и средствата на търговските банки (банковите резерви). Последните включват депозитите на търговските банки в БНБ и парите в касите им. Депозитите на търговските банки обхващат задължителните минимални резерви и свръхрезервите (овърнайт и депозити с договорен матуритет). Динамиката на резервите зависи от размера на задължителните резерви (които са фиксирана част от депозитите) и от свръхрезервите. Размерът на задължителните резерви се определя от УС на БНБ и е единственият инструмент на паричната политика на централната банка в условията на паричен съвет. Равнището на свръхрезервите отразява ликвидното състояние на търговските банки и склонността им към по-голяма сигурност.

Механизъм на паричното предлагане

Паричното предлагане (М3) може да се представя като произведение на паричната база и променливата *паричен мултипликатор*.

Паричен мултипликатор – характеризира степента на мултипликационния ефект от дейността на търговските банки. Измерва се чрез съотношенията на широки пари (М3) или на отделните агрегати (М1 и М2) към резервните пари. Паричният мултипликатор е функция на съотношението *пари извън банките / депозити* и на банковите резерви към депозитите, известни като фактори за определяне на паричното предлагане. Съотношението между парите извън банките и депозитите зависи преди всичко от поведението на широката публика, а съотношението между банковите резерви и депозитите е резултат от поведението на търговските банки.

Източници на резервните пари

При стабилен паричен мултипликатор чрез въздействие върху източниците на резервните пари може да се повлияе върху общото предлагане на пари.

Чуждестранни активи (нето) – те отразяват увеличението/намалението на валутния резерв на страната. В условията на паричния съвет изменението на валутните резерви, когато е за сметка на депозитите на правителството, не влияе пряко върху паричната база и автоматично се стерилизира.

Вземания от централното държавно управление (нето) – нетната позиция се получава в резултат от нетиране на активите на централното държавно управление (салдата по левови заеми, отпуснати преди юни 1997 по силата на тогава действащия Закон за БНБ, и по валутните заеми съгласно чл. 45 на Закона за БНБ) с неговите пасиви.

Вземания от търговските банки – в баланса се отчетат салда по разрешени преди юни 1997 кредити и непогасените лихви по тях.

Останали позиции (нето) включват неклаифицирани към някоя от останалите позиции активи и пасиви.

КАПИТАЛОВ ПАЗАР

Индекс SOFIX: Базисна дата: 20 октомври 2000; Базисна стойност: 100

SOFIX е индекс, базиран на пазарната капитализация на включените емисии обикновени акции, коригирана с фрий-флоута на всяка от тях. Индексът се състои от 15-те емисии акции, отговарящи на общите изисквания при избор на емисии, които са с най-голяма пазарна стойност на фрий-флоута. Емисия, включена в изчислението на SOFIX, трябва да отговаря и на следните допълнителни условия: 1) да се е търгувала на пазар, организиран от Борсата, не по-малко от 3 (три) месеца преди включването ѝ в индекса. В случаите, когато дадена емисия е преминала за търговия между различни сегменти, за начална дата на търговията се приема първата дата на въвеждане за търговия; 2) да има пазарна капитализация, не по-малка от 40 000 000 (четиредесет милиона) лева и фрий-флоут не е по-малък от 25 (двадесет и пет)* на сто от размера на емисията, или пазарна стойност на фрий-флоута не по-малка от 10 000 000 (десет милиона) лева; броят акционери, притежатели на емисията, да не е по-малък от 500 (петстотин); 3) реализираният оборот през последната една година да не е по-малък от 2 000 000 (два милиона) лева; 4) броят на сключените сделки през последната една година да не е по-малък от 750 (седемстотин и петдесет). * Размерът на фрий-флоута за изчисляване на SOFIX се определя, както следва: 1) от 1 септември 2010 – 15 (петнадесет) на сто; 2) от 1 март 2011 – 20 (двадесет) на сто; 3) от 1 септември 2011 – 25 (двадесет и пет) на сто

Индекс BG REIT: Базисна дата: 03 септември 2007; Базисна стойност: 100

BG REIT е индекс, базиран на пазарната капитализация, коригирана с фрий-флоута и се състои от 7-те емисии обикновени акции на дружества със специална инвестиционна цел за секюритизация на недвижими имоти или земя с най-голяма пазарна стойност на фрий-флоута и най-висока медианна стойност на седмичния оборот за последните 6 месеца. Двата критерия имат еднаква тежест. Освен на общите изисквания при избор на емисии, емисия, включена в изчисляването на BG REIT, трябва да отговаря и на следните допълнителни условия: 1) да се е търгувала на пазар, организиран от Борсата, не по-малко от 3 (три) месеца преди включването ѝ в индекса. В случаите, когато дадена емисия е преминала за търговия между различни сегменти, за начална дата на търговията се приема първата дата на въвеждане за търговия; 2) да има пазарна капитализация, не по-малка от 5 000 000 (пет милиона) лева; 3) фрий-флоутът да е равен на поне 25 (двадесет и пет)* на сто от размера на емисията; * Размерът на фрий-флоута за изчисляване на BG REIT се определя, както следва: 1) от 1 септември 2010 – 15 (петнадесет) на сто; 2) от 1 март 2011 – 20 (двадесет) на сто; 3) от 1 септември 2011 – 25 (двадесет и пет) на сто;

Индекс BG 40: Базисна дата: 01 февруари 2005; Базисна стойност: 100

BG 40 е индекс, базиран на изменението на цената на емисиите и се състои от 40-те емисии обикновени акции на дружествата с най-голям брой сделки и най-висока медианна стойност на дневния оборот за последните 6 месеца, като двата критерия имат еднаква тежест. Освен на общите изисквания емисия, включена в изчисляването на BG 40, трябва да отговаря и на следното допълнително условие: 1) да се е търгувала на пазар, организиран от Борсата не по-малко от 3 (три) месеца преди включването ѝ в индекса. В случаите, когато дадена емисия е преминала за търговия между различни сегменти, за начална дата на търговията се приема датата ѝ на първа котировка; 2) При повече от три компании от една икономическа група, отговарящи на допълнителното условие по-горе, до класацията се допускат само трите емисии на компании от дадена икономическа група с най-голям брой сделки и най-висока медианна стойност на дневния оборот. Ако в резултат на класирането се окаже, че две или повече емисии на компании от дадена икономическа група заемат едно и също място в него, приоритет при включването имат тези с по-голям брой сделки за последните 6 месеца.

Индекс BG TR30 : Базисна дата: 03 Септември 2007; Базисна стойност: 1000

BG TR30 е индекс, базиран на промяната на цените на обикновените акции, включени в него, като всяка една от участващите емисии е с равно тегло. Емисиите, включени в изчисляването на BG TR30, трябва да отговарят на следните условия: 1) да имат пазарна капитализация, не по-малка от 10 000 000 (десет милиона) лева; 2) фрий-флоутът (общият брой акции в акционери, притежаващи не повече от 5 (пет) на сто от гласовете в общото събрание на емитента), да е равен на поне 10 (десет) на сто от размера на емисията; 3) броя акции от емисията да е не по-малък от 250 000 (двеста и петдесет хиляди) акции. Всички емисии, които отговарят на горепосочените условия се класират по следните критерии, имащи еднаква тежест: 1) Пазарна капитализация; 2) Брой сделки за последните шест месеца; 3) Оборот за последните шест месеца; 4) Фрий-флоут.

ПАЗАРНИ ЦЕНИ НА ЖИЛИЩА

Статистическото изследване е предназначено за изчисляване на ценови индекси на жилища (апартаменти), построени по стандартни проекти и сравними по предварително определени параметри, постоянни в процеса на наблюдението. Целта е получаване на представителни данни за средни цени и индекси на жилища в областните градове и общо за страната. Обект на изследването са цените на реално продадени жилища (апартаменти) в областните градове. Данните дават възможност да се сравни общото ценово изменение на жилищата за текущото тримесечие спрямо предходното, а също така и за по-дълъг период.

Интерпретираната в бюлетина цифрова информация е осигурена от надеждни институционални източници и Обединена Българска Банка не може да се ангажира официално с прецизността и пълнотата на използваните данни. Този материал не следва да се използва като препоръка или предложение за закупуването или продажбата на никакви финансови инструменти. Повече информация по темата на предложеното изследване можете да получите при допълнително поискване. За контакти: Главен икономист, Петя Цекова, тел. (359 2)811 2980, e-mail sekova_p@ubb.bg; Главен анализатор, Гургана Костурска тел. (359 2) 811 2982 e-mail kosturska_g@ubb.bg